

FÓRUM ŽIVOTA

O OCHRANE ŽIVOTA A ĽUDSKEJ DÔSTOJNOSTI

LÁSKA BEZ ZÁVÄZKU?

ROČNÍK 15, ČÍSLO 3/2018

WWW.FORUMZIVOTA.SK

 fórum života

OBSAH

04
TLAKOVÝ HRNIEC
ŽNE ÚSPECHY

06
PÄTNÁŠŤ ROKOV
NIE JE MÁLO

15
VOĽNÉ SPOLUŽITIE -
ZADNÉ DVIERKA

17
KOHABITÁCIE
Z POHĽADU
DEMOGRAFA

24
MÉDIÁ A PRO-LIFE
TÉMA

foto: Stanislav Plátrík

SLOVO

Marcely Dobešovej,
predsedníčky Fóra života

Priatelia! Koniec roka s pribúdajúcimi našimi rokmi akosi rýchlejšie prichádza. V tomto roku som si to uvedomila ešte viac: „Času je málo a voda stúpa“. Pred pätnástimi rokmi sme formálne zaregistrovali Fórum života ako občianske združenie. Jeho cieľom bolo vytvoriť priestor – platformu, ktorá spája organizácie, jednotlivcov v myšlienke chrániť ľudský život od jeho počiatku až po prirodzenú smrť a chrániť rodinu ako ideálne miesto, kde sa život začína, ale i končí. Za pätnásť rokov sa veľa zmenilo. Sme svedkami toho, že stupnica hodnôt býva často rozkolísaná, alebo dokonca chýba. Ľudské práva sa stali vecou spoločenskej dohody a v medziľudských vzťahoch je žalostne málo solidarity. Časy, v ktorých žijeme, zasahujú do samotnej podstaty ľudského bytia. Ide o ohrozenie

všetkého, čo sa tradične spája s ľudskou prirodzenosťou. Individualizmus, kríza autority, sociálna patológia sa týkajú každého z nás. No najväčším ohrozením tejto doby je osobný individualizmus a pasivita. Žijeme pre seba, nie pre druhého. K moci sa dostávajú neschopní ľudia, schopní všetkého. Nechcem vniest v adventnom a vianočnom období do vašej mysle pesimizmus. Práve naopak. Ak si úprimne pomenujeme situáciu, kde sa nachádzame, môžeme spoločne urobiť veľmi veľa. Na sklonku tohto roka v duchu Adventu a prichádzajúcich Vianoc vám prajem, aby čas, ktorého je tak málo, sme využili jeden pre druhého. Som presvedčená, že byť advokátkou slabých, posilou tých, ktorí pomáhajú slabším, a mať víziu žiť večne sa vždy oplatí.

AJ MANŽELSKÉ KRÍZY MAJÚ ŠŤASTNÉ KONCE

Sme o tom presvedčení aj vo Fóre života. Preto sme sa o tom rozhodli natočiť dokumentárny film. Približuje skúsenosti obyčajných manželských párov, ktoré na kameru priznávajú, ako prekonali krízu. Ako sa zoznámili, čo prekonali a čo ich stále spolu drží? Film zachytáva výpovede viacerých dvojíc zo Slovenska i zo zahraničia.

Margita Vanovčanová

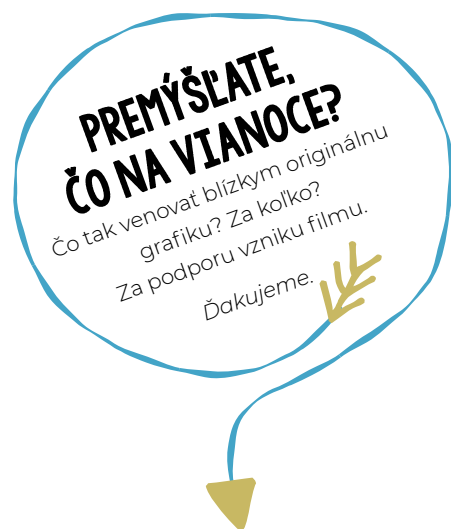
V súčasnosti je natočená jedna tretina filmu. Na jeho dokončení spolupracujeme s portálom Startlab, ktorý podporuje originálne verejnoprospešné aktivity formou hromadnej verejnej zbierky.

Nápad na film Manželstvá z tlakového hrnca vznikol počas vyhodnocovania verejného anonymného dotazníka. Približne 200 odpovedí manželov a exmanželov je podrobne zverejnených na stránke projektu Tlakový hrniec. Takmer 90 % párov, ktoré odpovedali na otázku o kríze, si ňou aj naozaj prešlo (myslí sa tým hlboké narušenie dôvery a intimity). Krízu dnes hodnotí pozitívne 80 % z nich. Manželský pár sa z nej dokázal poučiť a samotné prekonanie manželov ešte viac

zblížilo. Mnohé páry sú ochotné hovoriť o svojej kríze i o spôsobe, akým ju zvládli. Preto chceme dokumentom inšpirovať a motivovať všetkých, ktorí prichádzajú do kontaktu s manželstvom. Film má slúžiť ako rozbeh pre debaty Tlakového hrnca, ale aj v rámci príprav na manželstvo. Jednoducho všade, kde treba povzbudiť a aj trochu pobaviť.

Lívia Halmkan pre Fórum života realizuje nielen spomenutý film, ale pravidelne chodí na stredné školy. V rámci projektu Tlakový hrniec vedie „rýchle a výživné“ debaty so študentmi na témy manželstvo, nevera, porno. Študentov učí argumentovať, formulovať vlastný názor a hľadať fakty, ktoré by ho podporili.

(Autorka je PR špecialistka FŽ)

www.startlab.sk/manzelstva

NOVÉ PROJEKTY

Fórum života a CPV (Centrum poradenstva a vzdelávania) získali tento rok projekty z Európskeho sociálneho fondu cez operačný program Efektívna verejná správa.

Fórum života, o.z.

Projekt **Medzigeneračná solidarita a ochrana ľudskej dôstojnosti** je spolufinancovaný (vo výške 378 943,60 eur) z operačného programu Efektívna verejná správa a z Európskeho sociálneho fondu. Jeho hlavným cieľom je zvýšiť kvalitu verejných politík v oblasti rodinných a sociálnych vzťahov prostredníctvom prevencie, poradenstva a konkrétnej pomoci. Očakávané výstupy projektu sú: vytvoriť databázu organizácií a odborníkov v problematike závislostí (drogy, alkoholizmus, gamblerstvo), bezdomovcov, manželských kríz, obetí kriminality vrátane domáceho násillia, dopravných nehôd a hromadných katastrof s osobitným zreteľom na obzvlášť zraniteľné skupiny (deti, ženy, seniorov, umierajúcich, obeť obchodovania s ľuďmi, obeť násillia páchaného blízkymi osobami, ľudí so zdravotným postihnutím, príslušníkov skupín ohrozených násillím, vylúčením alebo diskrimináciou a pod.). Databáza bude verejne dostupná na informačnom webovom portáli. Zosieťovanie inštitúcií a odborníkov v predmetných službách,

zmapovanie a analýza stavu jednotlivými pracovnými skupinami vyústia do navrhovania systémových riešení verejných služieb, zlepšia podmienky na trhu práce a posilnia existujúce rodinné a sociálne centrá. Budú tiež podkladom pre vznik platformy Národné centrum rodiny. Projekt sa realizuje od 06/2018.

CPV, n.o.

Ekonomické nástroje efektívneho riadenia neziskových organizácií je názov projektu CPV, ktorý má za cieľ zapojiť sociálne a ekonomické subjekty verejného a súkromného sektora do prípravy, implementácie a hodnotenia ekonomických a finančných procesov všeobecno-prospešných služieb. Realizácia projektu s finančnou podporou vo výške 375 730,32 eur prebieha od 1. 5. 2018 do 30. 4. 2020. Týka sa oblastí sociálnych a zdravotníckych služieb, školstva (súkromného a cirkevného), vedy, výskumu, celoživotného vzdelávania, kultúry, environmentálnych, ľudsko-právnych a watchdogových mimovládnych organizácií. Analýzy a hodnotenia prebehnú v oblasti účtovníctva, daní, personalistiky, zdrojoch financovania a v strategickom a projektovom manažmente neziskových organizácií. V jednotlivých krajoch Slovenska sa v rámci projektu vytvoria prierezové skupiny expertov a pracovné skupiny, z ktorých sa vytvoria platformy na riešenie daných okruhov. Zmapovaním celkového stavu, analýzou a porovnaním s existujúcim právnym prostredím sa pripraví návrhy na úpravu legislatívy vrátane ekonomických nástrojov pre účinnejšie fungovanie neziskových organizácií.

PÄTNÁŠŤ ROKOV – JE TO MÁLO, ALEBO VEĽA?

Fórum života oslávilo 15 rokov svojho formálneho založenia. Myšlienka inštitucionalizovanej ochrany života však existovala oveľa dávnejšie a pro-life srdce bilo u mnohých jednotlivcov i v skupinách. Je čas bilancovať. Slovo má Marcela Dobešová, predsedníčka Fóra života.

Mária Raučinová

Podarilo sa Fóru života za pätnásť rokov aspoň trochu zmeniť zmýšľanie spoločnosti?

V porovnaní s ostatnými krajinami Európy legislatívna situácia týkajúca sa pro-life tém je na Slovensku relatívne dobrá. Máme v Ústave SR zakotvenú definíciu manželstva medzi mužom a ženou, snahy o registrované partnerstvá predkladané len cez poslanecké návrhy sú neúspešné a Istanbulský dohovor je odložený „v zásuvke“ na neurčito. Náboženstvo sa vyučuje v školách v rámci výchovno-vzdelávacieho procesu a sexuálna

výchova je v rukách rodičov. To však neznamená, že ide o dlhodobu udržateľný stav. Vplyv globálnych spoločenských a ekonomických zmien významne zasahuje do charakteru života súčasného človeka. Média, sociálne siete výrazne ovplyvňujú náš životný štýl. Netuším, kam sa uberá celá civilizácia. Zmenu vidno aj na Slovensku. Značná časť občianskej spoločnosti zdieľa síce konzervatívne hodnoty rodiny, prípadne manželstva, ale žije bez Boha. Pripúšťa potraty, ale vo svedomí sa odvoláva na základne ľudské právo – právo osobnej slobody. Nemá problém s kohabitáciou, lebo to je pre nich rodina, ktorú tvorí muž, žena a deti. Ide o početnú skupinu, ktorá odchádza od viery a stále si nájde spôsoby a dôvody, prečo ísť na potrat a tolerovať homosexuálne žijúcich susedov. Len za posledných dvadsať rokov hodnota manželstva klesá geometrickým radom. Štatistické údaje nepustia. V roku 1997 sa mimo manželstva narodilo necelých 15% detí. V roku 2007 to bolo presne 30% a v roku 2017 je to už vyše 60%.

Môže nás však tešiť, že počty umelých potratov klesajú.

Áno. V roku 1997 bolo umelých potratov 22 318, v roku 2007 klesli na 13 424 a v minulom roku 2017 u žien s trvalým bydliskom v SR sa počet znížil na 6 102. Hoci nemáme štatistiky o skorých abortoch zapríčinených abortívnymi účinkami antikoncepcie. Pred pätnástimi rokmi sme ešte viedli diskusie, či ľudský život začína počatím, dnes už o tom nie sú pochybnosti. Diskusia sa uberá úplne iným smerom. Prevratné objavy v oblasti

biotechnológií na jednej strane otvárajú netušené možnosti. Zdá sa, že aj riziká sú čoraz väčšie. Tento fenomén technológie (nazývaný ako „posthumanizmus“ a „transhumanizmus“) a jej radikálny rozvoj nutne vyžaduje nové nároky na etiku a na ochranu ľudského života, ľudskej dôstojnosti. Zároveň nastoluje nesmierne závažné otázky dotýkajúce sa samotnej podstaty ľudského bytia. Ohrozuje takmer všetko, čo sa tradične spája s ľudskou prirodzenosťou. Množia sa a presadzujú tzv. nové ľudské práva. Ide o riziko deštrukcie ideí práva. Násilie v spoločnosti a biznis s ľudským životom je oveľa rafinovanejší. Pre pro-life hnutie, nielen na Slovensku, je to aktuálna a zásadná otázka pre udržanie základov spolunažívania a mala by byť témou hĺbkovej a systematickej reflexie.

V čom vidíte slabiny a tiež ohrozenia pro-life hnutia na Slovensku? Dá sa tomu predísť?

Nedovolím si posudzovať slabiny, lebo ich mám aj ja. Skôr si všímam ohrozenia zvonku ako naše slabé stránky. Môžem niekoľko vymenovať: Fórum života čelí útokom radikálnych feministických a LGBTI organizácií voči svojim aktivitám a projektom. Niekedy útočia aj osobne nielen cez facebook a cez webové stránky. Tento rok sme sa obhajovali až na úrovni Európskej komisie. Zdá sa, že sme tlak ustáli, preto môžeme pokračovať v implementácii projektu Medzigeneračná solidarita a ochrana ľudskej dôstojnosti spolufinancovaného z európskych fondov z Operačného programu Efektívna verejná správa. Pociť ohrozenia na

jednej i druhej strane (pro-life a pro-choice) vyvoláva potom vášne, nie postoje, a tým sa spoločnosť radikalizuje. Ultranacionálne orientované strany s fašistickým pozadím preberajú pro-life témy a prichádzajú s legislatívnym návrhom zákazu potratov a pritom s eugenickým pozadím.

Považujete to teda za kontraproductívne a za vnútorne rozporuplné?

Vítam každý krok, ktorý smeruje k tomu, aby ľudský život bol vnímaný ako plnohodnotný v každej jeho fáze. Som proti eugenickým potratom a chrániť je potrebné aj život detí, u ktorých je predpoklad, že sa nenarodia zdravé. V tomto zmysle podľa môjho názoru navrhovaný zákon prekračuje rámec opravdivého pro-life úsilia.

Aj na tomto sa názory pro-life aktivistov triedili, vznikli viaceré postoje v prípade hlasovania poslancov.

Po úspechoch pro-life hnutia, najmä cez celospoločenské diskusie o ľudských právach a po dvoch Národných pochodoch za život, sa od roku 2012 pro-life hnutie rozbíja na malé združenia a asociácie, niekedy aj o jednej osobe. Dôvod vidím v zlej vzájomnej komunikácii. Neexistuje pluralita názorov v pro-life hnutí, teda aspoň nie v cieľoch. Všetci sme za ochranu života, máme spoločnú víziu, ktorú každá organizácia napĺňa svojimi cieľmi. K cieľom sa dokonca môžeme dostať viacerými cestami. Jedna skupina je radikálnejšia, ďalšia liberálnejšia, ale to neznamená,

že ideme proti sebe. Ak by sme nenašli prienik, potom môžeme ísť aspoň vedľa seba. Žiaľ, neexistuje ani širšia diskusia ani úprimná komunikácia dovnútra. Skôr to vnímam ako boj o líderstvo.

A ako nás potom vnímajú zvonku?

Žiaľ, našou slabou stránkou je nedostatok profesionálnych spíkrov na komunikáciu pro-life tém do spoločnosti, do médií, ale aj do vnútra hnutia. Niekedy chýba aj odvaha. No najväčším problémom sa ukazuje chýbajúca stratégia pro-life komunikácie, ktorá by bola cielená na výsledky s dopadom na spoločnosť. Aj teraz, keď Konferencia biskupov Slovenska vyhlásila v roku 2019 tretí Národný pochod za život, všetky pro-life organizácie by mali robiť všetko pre to, aby pochod bol úspešný a naplnil výsledkami svoj cieľ. Vo Fóre života pripravujeme plán činnosti na rok 2019. Chceli by sme sa v ňom v kampani 25. marec – Deň počatého dieťaťa a na konferencii Vyber si život už zamerať na vyhlásený pochod, ale zatiaľ presne nevieme, čo bude konkrétnym cieľom tohto tretieho Národného pochodu za život.

Ktoré projekty Fóra života považujete za úspešné aj z dlhodobého hľadiska?

Budovanie značky pro-life – scitlivovať a meniť mienku ľudí – „byť za život“ sa snažíme prostredníctvom dlhodobých kampaní : 25. marec – *Deň počatého dieťaťa* - sa zameriava na edukáciu a advokáciu života od počatia, 2. november – *Sviečka za nenarodené deti* – je zameraná na potratené deti a osoby, ktoré zasahuje potrat (umelý,

ale aj spontánny) s cieľom výchovy a scitlivovania ľudí. Sprievodnými duchovnými aktivitami sú aj *Večery milosrdenstva*, ktoré zdôrazňujú potrebu zmierenia a odpustenia. Konkrétne pomoc realizujeme cez projekty Fóra života: *Zachráňme životy* je projekt, v ktorom v rámci solidarity scitlivujeme občiansku spoločnosť k matkám v krajnej životnej núdzi a formou verejnej zbierky podporujeme tehotné ženy prostredníctvom pomáhajúcich organizácií. Do projektu je zapojených 37 organizácií, pomoc našlo 158 žien a narodilo sa 143 detí. *Poradňa Alexis* v Bratislave pomáha ženám zaskočeným nečakaným tehotenstvom. Vďaka grantu z fondov EÚ aj tento projekt môžeme profesionálne posilniť s patričnou publicitou a činnosť rozšíriť aj fyzicky do Banskej Bystrice. Gynekologické pro-life ambulancie *Gianna* v Žiline a *Terezka* v Poprade, ktoré poskytujú ambulantné zdravotné služby a liečia neplodnosť v súlade s kresťanskou etikou, a po ktorých je veľký dopyt, úspešne fungujú.

Čo si sľubujete od ďalších nových projektov? Aký úžitok do spoločnosti môžu priniesť?

Projekt *Femina* má za cieľ ponúkať informácie o službách ženám, ktoré sa ocitli v ťažkých životných situáciách, na kontaktno-informačných miestach. Pilotný projekt sme začali v Leviciach, v regióne, kde je najviac potratov, rozvodov a samovrážd. Tento rok bol projekt podporený z fondov EÚ a rozširujeme ho do ďalších dvoch regiónov Slovenska – do Prešova a do Sniny. Druhý projekt pod

názvom *Tlakový hrniec* – rýchle a výživné debaty na stredných školách – má za úlohu vyprovokovať mládež ku kritickému myslieniu na témy potratov, manželstva a pornografie. A výsledkom najnovšieho projektu *Medzigeneračná solidarita a ochrana ľudskej dôstojnosti* podporeného z fondov EÚ (2018-2020) by mali byť Centrá pre rodinu v každom regióne a zosieťovanie inštitúcií a odborníkov v oblasti prevencie, poradenstva a konkrétnej pomoci v bežných a krízových situáciách jednotlivca a členov rodín. Po skončení projektu by mali centrá fungovať samostatne s podporou samosprávy a združiť sa v Národnom centre pre rodinu.

Mení sa postupne štýl komunikácie FŽ navonok smerom do liberálneho prostredia?

Fórum života sa od svojho vzniku usiluje byť platformou, ktorá komunikuje ochranu života a ľudskej dôstojnosti na princípoch spravodlivosti, solidarity a subsidiarity navonok do občianskej spoločnosti a dovnútra zasa sieťovaním pro-life organizácií a jednotlivcov. Združujeme vyše 50 neziskových organizácií a stovky jednotlivcov. Spolupracujeme s ďalšími organizáciami, odborníkmi a politikmi v oblasti advokácie, prevencie a konkrétnej pomoci s duchovnou podporou. Štýl komunikácie sme pochopiteľne museli meniť, ak chceme naplňovať svoju víziu. Svoju činnosť analyzujeme, plánujeme, realizujeme a hodnotíme na základe prijatej stratégie. Zatiaľ je to pre nás najlepší spôsob komunikácie našej misie. Čo sa týka

dialógu s občianskou spoločnosťou, je to síce náročné, ale tešíme sa, že Fórum života či naše členské organizácie alebo jednotliví členovia majú zastúpenie vo verejnom sektore: Od roku 2011 má Fórum života zastúpenie v Rade vlády Slovenskej republiky pre rozvoj občianskej spoločnosti, v ktorej sme hlasom pro-life životného štýlu. Fórum života a jeho členské organizácie (Áno pre život, Klub mnohodetných rodín, Katolícke hnutie žien, Alexis) majú zastúpenie vo Výbore pre rodovú rovnosť Rady vlády pre ľudské práva. Traja členovia FŽ sú poslancami Európskeho parlamentu – Anna Záborská, ktorá je zároveň členka predsedníctva FŽ, Branislav Škripek a Jana Žitňanská. Členmi FŽ sú aj poslanci NR SR Veronika Remišová, Richard Vašečka a Anna Verešová, ktorá je v predsedníctve Fóra života. Poslankyňa Anna Verešová je zároveň aj predsedníčkou Výboru pre ľudské práva a národnostné menšiny, pri ktorom vznikla pod jej vedením stála komisia na ochranu náboženskej slobody a prenasledovaných osôb pre náboženské presvedčenie.

A ako sa darí Fóru života komunikovať vnútri pro-life hnutia?

Žiaľ nedarí sa nám dostatočne efektívne komunikovať do vnútra pro-life organizácií. Myslím si, že aj viem prečo. Každá spolupráca stojí na troch základných pilieroch – vzájomnej dôvere, profesionalite (stále sa učiť) a prieniku cieľov. Verím, že zodpovednosť za budúce generácie nás nakoniec prinúti vzájomne oveľa užšie spolupracovať.

VOLNÉ ZVÄZKY A ICH ÚSKALIA

Volné spolužitie je čoraz rozšírenejšou a tolerovanejšou formou spolužitia mužov a žien. Ponúka sa ako alternatíva k manželstvu. Rozšírenie kohabitácií súvisí so sexuálnou revolúciou, rozšírením antikoncepcie, ústupom religiozity a liberalizáciou spoločnosti.

Lucia Drábiková

Volné spolužitie (kohabitácia) charakterizujú spoločný sexuálny život, zdieľanie domácnosti alebo bytu a spoločná ekonomika. Môže ísť o dočasnú, ale aj trvalú formu. Dočasné kohabitácie sú tzv. „manželstvá“ na skúšku, alebo sa takéto spolužitie chápe ako predstupeň manželstva. Čoraz viac párov však cielene volí kohabitáciu ako trvalé spolužitie a odmieta sformálnenie svojho vzťahu aj po narodení detí. Výskumy dlhodobu potvrdzujú význam a pozitívny vplyv manželstva pre zdravie a trvalosť vzťahu, výchovu a výsledky detí. Je paradoxné, že ani dočasne myslená kohabitácia ako

príprava na manželstvo, tzv. testovacia fáza toho, či sa partneri k sebe hodia, nie je zárukou dlhotrvajúceho vzťahu. Naopak, páry, ktoré pred manželstvom spolu dlhšie žili „nadivoko“, majú vyššiu mieru rozvodovosti než páry, ktoré spolu pred svadbou nežili.

Alena (meno a kontext sú pozmenené) žila v partnerskom vzťahu s Milanom 7 rokov. Počas tohto obdobia bývali striedavo na Slovensku i vo Veľkej Británii, kde sa snažili zarobiť viac peňazí, aby sa mohli vziať. O svadbe uvažovala najmä Alena, hoci Milan o nej hovoril prvé dva roky vzťahu. Ak na tému prišla reč, Milan argumentoval tým, že nemajú zabezpečenie, nemôžu si zatiaľ vziať hypotéku a tak by sa im ťažko zakladala rodina. Milan pochádzal z rozvedenej rodiny, na štúdium si privyrábal brigádami. Prvé dva roky spolu žili ešte ako končiaci študenti na vysokej škole. Alena pochádzala z katolíckej rodiny a túžila vzťah čím skôr „legalizovať“ sobášom, príbuzní sa na to často pýtali. Chápala, že ako študenti by sa len ťažko pretákali a potrebovali získať aj prax. Preto prijímala Milanove vysvetlenia a Alenina rodina ponúkala pomoc pri rozbiehaní, ale Milan tomu nebol naklonený. Obával sa totiž prílišného ovplyvňovania zo strany Aleninej rodiny. Milanove argumenty prijala Alena za svoje a nimi odpovedala aj na otázky z rodiny. Niekoľkokrát, keď hrozilo, že Alena odíde, Milan v nej vzbudil nádeje úvahami o novom zamestnaní a náznakmi, že ju požiada o ruku. Nikdy však k tomu neprišlo. Nakoniec vzťah po siedmich rokoch ukončila Alena, ktorá

*PÁRY, KTORÉ PRED MANŽELSTVOM SPOLU DLHŠIE ŽILI
„NA DIVOKO“, MAJÚ VYŠŠIU MIERU ROZVODOVOSTI
NEŽ PÁRY, KTORÉ SPOLU PRED SVADBOU NEŽILI.*

citovo ochladla a už prestala veriť tomu, že by sa tento vzťah niekedy pohol ďalej. Pochopila, že zo strany Milana záujem o usadenie sa bol len deklarovaný a v skutočnosti sa manželstva, rodičovstva a záväzkov kvôli svojim skúsenostiam z rodiny obával, čo niekoľko ráz nepriamo naznačil. Alena vo veku 30 rokov hľadá partnera a obáva sa o svoju plodnosť a naplnenie sna stať sa matkou. Poradenstvo vyhľadala z dôvodu pocitov nezmyselnosti, rozčarovania zo vzťahu a obáv o svoju budúcnosť.

Pôvodne zamýšľaný čisto provizórny a dočasný charakter voľného spoluzitia v prenájme alebo spoločne kúpenom byte či dome niekedy pretrváva roky. Založenie rodiny sa odkladá z finančných dôvodov, z dôvodov nedostatku potrebného zabezpečenia. Spoluzitie pritom môže byť z dvoch strán vnímané rozdielne. Ženy z viacerých dôvodov ťahajú za kratší koniec. Často sa obávajú podmieňovať spoluzitie sobášom, ustupujú, aby nestratili vzťah. Finančne sú väčšmi ohrozené, pokiaľ by ostali ako slobodné matky. Navyše dlhodobý neperspektívny vzťah znižuje neskôr ich šance nájsť si po rozchode primeraného partnera a stať sa matkou. Pre muža je odchod z takéhoto dlhoročného zväzku jednoduchší, biologické hodiny ho natolko netrápia.

Z poradenskej praxe i okolia vnímam za častú príčinu dlhotrvajúcich kohabitácií vedúcich spravidla k rozpadu vzťahu nevyjasnené očakávania. Partneri si vopred ani počas vzťahu nezadefinovali

podobu svojho spoluzitia. Najčastejšie práve ženy majú obavu nastoliť predstavu manželstva ako podmienky alebo želaného cieľa spoluzitia. Niekedy si partneri na začiatku aj povedia, že chcú vstúpiť do manželstva, avšak jeho uzavretie odkladajú a podmieňujú kúpou bytu, domu, dostatočným príjmom či postupom v zamestnaní. Niektoré páry vidia manželstvo ako zmysluplné a potrebné až vtedy, keď už príde na svet dieťa. Tieto nejasné vzťahy bez formálneho a právneho rámca však neponúkajú bezpečie a istoty najmä ženám a niekedy sklamanie z nenapredovania vzťahu vedie k jeho ukončeniu. Viaceré príbehy svedčia skôr o potrebe ženy zadefinovať vzťah a vytvoriť záväzok, muži boli skôr spokojní s "fullservisom", nakoľko kohabitáciou získali všetky vymoženosti manželstva a neboli právne zaviazaní. Argumenty na obhajobu voľného spoluzitia u takýchto párov vychádzajú často z vlastných negatívnych skúseností v rozvedených či rozpadnutých rodinách, ale tiež z potreby slobody a odmietnutia záväzkov. Niekedy ide o čistú racionalizáciu ženy s vedomím, že partner odmieta manželstvo a preto sa aj žena stáva obhajkyňou takéhoto vzťahu. Pričom používa aj argumenty svojho partnera, keďže zo strany rodičov a staršej generácie nie sú kohabitácie prijímané tak bez námietok ako u mladšej generácie.

Pri spoluzití vo voľnom zväzku vnímame viacero odlišností. Tie súvisia najmä s postojom ku vzťahu, s nastaveniami a očakávaniami. Ak berieme vzťah ako

doživotný, záväzný, vyplýva nám z toho povinnosť a dôležitosť na tomto vzťahu pracovať, budovať ho, hľadať riešenia problémov. Pokiaľ však uvažujeme o vzťahu, z ktorého je možné vystúpiť, dá sa obísť hĺbka vzťahu a vyhnúť sa pravdivosti. Možno tak uniknúť tejto nepríjemnej konfrontácii vystúpením zo vzťahu

Kohabitácia na rozdiel od doživotne chápaného zväzku umožňuje ponechať si zadné dvierka. Venovať vzťahu energiu a úsilie, pokiaľ to ide, pokiaľ to tak cítime, pokiaľ nenarazíme na príliš veľký problém. Ak je možnosť úniku, naše problémy môžu ostať nepomenované. Pokiaľ sme si vedomí, že obaja máme problémy a sme odhodlaní ostať v trvalom vzťahu, máme v zásade dve možnosti: buď budeme na sebe pracovať alebo budeme ďalšie roky trpieť. V takomto kontexte sa zdá hlúpe sa k niekomu „priviazať“, ale bez tej pripútanosti sa neposunieme. Mnohé veci sa tak nikdy nenaučíme a nedozvieme sa o nich, pretože sa vieme vyhnúť potrebe ich skutočne riešiť.

Manželstvo nevyhnutne vyťahne človeka mimo zóny komfortu. Lahké je zamilovať sa a mať pekné, príjemné vzťahy s kolegami a kamarátmi alebo nadviazať nové náhodné známosti, ktoré nám doplnia potreby, pretože tieto vzťahy sú limitované. Stretnutia s priateľmi, kolegami sa odohrávajú podľa našich scenárov na bezpečných miestach a nie je potrebné odkryť (najmä duševne) viac, ako zamýšľame. Táto možnosť kontroly sa však v manželstve nevyhnutne stráca. Stretávame sa v odhalenej dôstojnosti, nahote, únave,

frustrácii, hneve a v neporozumení. Niet úniku. Vidíme tú horšiu stránku partnera a on vidí tú našu. Akákoľvek nezáväznosť umožňuje korigovať takéto neúprosne odhalenie. Nemusíme odkryť všetky karty tomu, kto môže byť z rôznych príčin neskôr vymenený za lepšieho. Ako malá paralela môže poslúžiť príklad z histórie. V dobyvateľských vojnách sa k opevneniu mesta postavil rebrík, po ktorom vojaci vstúpili do mesta. Pokiaľ tam rebrík bol, existovala možnosť ujsť a nasadenie vojakov nebolo také silné, ako keď o ten rebrík prišli. Vtedy vedeli, že musia svoj život vybojovať, alebo padnú. Cesty späť nebolo. Kohabitácia je symptómom predĺžovania obdobia provizória a syndrómom Petra Pana. Peter Pan ostáva navždy dieťaťom, aby nestratil výhody detstva, odmieta vzťah so skutočnou ženou.

Vo voľnom spoluzití sa nežije naostro, ale akoby na skúšku. Pokiaľ sú partneri nastavení na dočasný vzťah, vnútorne pripúšťajú jeho ukončenie. Postoj k vzťahu je potom povrchnejší: „Ak nám to spolu vyjde, bude fajn, ak nie, ak si prestaneme rozumieť a cítiť k sebe lásku, jednoducho to ukončíme.“ Takéto nastavenie vyžaduje nižšiu mieru nasadenia a pravdivosti voči sebe i druhému. Vtedy sa dá predstierať, hrať svoju rolu, snažiť sa o čo najpríjemnejšie a najbezbolestnejšie spoluzitie. Pokiaľ je však vzťah záväzný, a myslia to obaja vážne, odhaľuje človeka. Muž a žena sú konfrontovaní s tým, akí v skutočnosti sú. Manželia zápasia so svojou podstatou, slabosťami a zraneniami. Sú pred sebou obnažení, pripútaní jeden k druhému.

Preto sa manželstvo obrazne podobá kráčanu dvoch ľudí, ktorí majú zviazané nohy v strede. Ich kroky sa vyrovnávajú. Rýchlejší spomaľuje a učí sa trpezlivosti, temperamentnejší si odopiera, náročnejší zľavuje, učia sa počúvať a chápať jeden druhého, dopĺňajú sa, obrusujú svoje hrany. Tento proces sa nikdy nekončí a pokiaľ manželia neunikajú a nežijú každý svoj individuálny uzatvorený život, prehĺbuje sa ich vzájomný vzťah, ich intimita. Šťastné a fungujúce manželstvo vyžaduje poctivú prácu na sebe, na vzťahu, učí kompromisom, odpúšťaniu a obetovaniu sa.

Čo sa týka manželstva, charakterizuje ho verejne deklarovateľný záväzok, sľub a zmluva. Ide o verejne uzatvorené spoločenstvo jedného muža a jednej ženy, založené na právnom vzťahu, postavené na zásadách dobrovoľnosti a rovnoprávnosti. Manželia si sľubujú vernosť a trvalý zväzok. Status muža a ženy sa mení na „ženatý“ a „vydatá“. Naproti tomu neformálne spolužitie ponúka akúsi šedú zónu, niečo ako „peši i na voze“, „oblečená i nahá“. Už ani nie sú single, ale v zásade sú otvorení pre iný možný vzťah. Hovorí sa o žití v moratóriu a neskoršom dosahovaní zrelosti a emočnej dospelosti. Záväzok takúto zrelosť vyžaduje, prináša povinnosti a zodpovednosť, čo môže byť pre mnohých nepríjemnou a úzkostnou predstavou.

Odvrátenou stranou slobody života v kohabitácii je však absencia istoty,

bezpečia a jasných hraníc. Dočasná identita „partnera/partnerky“ alebo ako sa bežne hovorí „priateľa/priateľky“ v deformovanom význame však neponúka jasnú rolu ani spoločenský status. Nepochybujem o tom, že by bolo možné namietat voči týmto úvahám a konštatovaniam v zmysle, že daný pár de facto chápe svoj vzťah záväzne a vážne, avšak nepotrebuje túto záväznosť a vážnosť verejne potvrdzovať a formalizovať. Nepopieram, že takáto revolta voči spoločenským normám nie je v mnohých prípadoch v kontexte osobnej histórie partnerov nepochopiteľná. Navyše, niekedy sa účelovo využíva aj pre výhody, ktoré by pár nepožíval v prípade uzavretia manželstva.

Rituály a zmluvy, záväzky a sľuby neoddiskutovateľne potrebujeme a využívame ich v mnohých oblastiach života. Vytvorenie rodiny a priestoru pre výchovu detí je dôležitou oblasťou a preto by jej mala náležať tá najvyššia ochrana a podpora zo strany spoločnosti. Manželstvo ako doživotnú zmluvu medzi mužom a ženou história považuje za najosvedčenejšiu a overenú platformu pre rodinu a výchovu detí. Manželský vzťah, vzájomná zodpovednosť manželov voči sebe a vyjadrenie toho, že patria k sebe - aj manželskou zmluvou či spoločným priezviskom - dáva pevný vzor aj pre ich deti.

(Autorka je doktorka psychológie, pôsobí v Centre pomoci pre rodinu)

ROZHOVOR

ZADNÉ DVIERKA BRÁNIA POZRIEŤ SA KONFLIKTU DO OČÍ

Ema je matkou troch detí. Z tváre jej sála potmehúdsky milý výraz, ktorý dodáva zvláštne čaro jej rozprávaniu – hoci o neľahkej situácii zo svojho života s partnerom, dnes už manželom. Možno sa aj táto skúsenosť podpísala pod kreativitu jej myslenia. Jednoducho je vo svojej výpovedi uveriteľná.

Mária Raučinová

So svojim terajším manželom ste prežili dlhé roky vo voľnom spolužití. Viete porovnať oba typy vzájomného zväzku. Vidíte v tom rozdiel, nemyslím len formálne, ale v kvalite vzťahu?

Pravdu povediac, ak sa pýtate mňa, tak ja vidím veľký rozdiel, ale ak by ste sa spýtali môjho muža, ten tvrdí, že sme len jednoducho časom dozreli, pričom zohráva úlohu aj to, že sme sa stali rodičmi. Podľa neho vraj by sa to udialo aj bez toho, aby sme vstúpili do manželstva. Ak mám však hovoriť za seba, rozdiel v tom vidím až s odstupom času niekoľkých rokov. Myslím si, že konflikty sa riešia oveľa úspešnejšie,

ak ste si tie zadná vrátka, pri ktorých ste mali zvyk počas hádky postávať, konečne zavreli a pozreli sa konfliktu priamo do očí.

Ako dlho a z akého dôvodu ste žili spolu iba nezáväzne?

Urobili sme presne to, čo robí väčšina ľudí, zaľúbili sme sa a našli si spoločné bývanie vo viere, že sa raz zoberieme a nad ničím iným sme potom už nerozmýšľali. A skutočne sme sa plánovali za dva roky zobrať. Takmer všetko sme nachystali, pozvali hostí, no tri týždne pred sobášom sme mali veľmi vyhrotený konflikt. Svadbu sme náhle zrušili. Vzťah sme síce na veľké šťastie a počudovanie všetkých rozhodili, ale reč o svadbe na dlhú dobu utíchla. Takto prešlo osem rokov.

Narodili sa vám deti ešte pred uzavretím manželstva? Ako sa váš vzájomný vzťah odrazil na nich?

Deti sa nám narodili tri roky po sobáši. Myslím si, že rodičovstvo z nás konečne vykresalo to najlepšie. Stali sa z nás ľudia, ktorí dokážu oveľa ľahšie odložiť svoje vlastné záujmy v prospech záujmu niekoho iného. Táto nová schopnosť je výborná prísada do akéhokoľvek vzťahu.

Verili ste dovtedy, že sa vaše spolužitie raz zmení na manželstvo? Kto z vás dvoch bol v minulosti proti uzavretiu manželstva?

Ja som ani nerátala s tým, že ostaneme spolu iba žiť. Nedá sa povedať, že niekto z nás bol vyslovene proti sobášu, skôr sa nám zo začiatku zdalo, že na to ešte máme čas. Potom sme mali ten neúspešný pokus o svadbu a potom... keď už som sa veľmi chcela vydávať, on zrazu nevidel dôvod zosobášiť sa. Načo? Veď nám je spolu dobre tak ako sme, tak načo manželstvo?

Čo dôležité zohralo úlohu v rozhodnutí zmeniť tento nezáväzný stav?

Myslím si, že moje duchovné dozrievanie. Vždy som vnímala, že spolužitie nie je a nemá byť konečný stav, ale bola som ochotná robiť kompromis. Jedného dňa som si uvedomila, že ak budem takto pasívne čakať, tak sa nikdy nevydám. A tak som požiadala priateľa o ruku. Veľa času sme potom venovali debatám, prečo áno a prečo nie manželstvu. On mi musel ujasniť, prečo sa sobášiť nechcel a ja zasa jem, prečo mi na tom záleží.

Čo sa najviac podpísalo pod dlhotrvajúce nezáväzné fungovanie?

Myslím si, že po tom, ako sme sa otriasli z prvého pokusu o sobáš, tak v prvom rade lenivosť, pohodlnosť – a to na oboch stranách. Vždy boli iné veci dôležitejšie, ako riešiť svadbu. A asi tam bol aj do veľkej miery strach. Spolu sme chceli byť vždy, záväzne sme sa cítili hneď od začiatku vzťahu, ale vyhlásiť, slúbiť, prisahať pred Bohom? To chcelo odvahu. Okrem iného môj muž nie je veriaci, teda aspoň nie tak ako ja, takže ešte tu bola veľká dilema... akému, ktorému a či vôbec nejakému Bohu ideme prisahať niečo, čo sme si neboli istí že budeme vedieť dodržať.

Zmenili by ste dnes na svojej minulosti niečo?

Mnoho rokov nášho vzťahu ako kresťanky s nekresťanom som prežívala pocit duchovnej superiority. Azda niekedy hraničiacej až s pýchou. To však nie je kompatibilné so samotným kresťanstvom, minimálne nie tá pýcha. Nepomáhala to. Byť pokorný srdcom je oveľa lepšia cesta – teda počúvať vzájomne o svojich duchovných poznatkoch a skúsenostiach bez toho, aby som to okamžite

vyhodnocovala podľa môjho meradla, je oveľa vhodnejšie.

Myslíte si, že u mladých ľudí ubúda túžba či odvaha založiť si celoživotné manželstvo a rodinu?

Neviem, či im ubúda túžba raz vstúpiť do manželstva. Manželstvo má ešte stále vysokú hodnotu, teda aspoň podľa toho čo mladí hovoria mne. Ostáva to ale v rovine nejakého krásneho sna, v ktorom možno raz, ak budem mať šťastie, budem žiť. To, že sa k manželstvu musíme skôr prepracovať, niekedy prekonávaním seba, inokedy odriekavaním – a ak chceme mať šťastné manželstvo o to viac – je pre mladého, nespútaného človeka dosť strašidelná predsava. Tiež asi nepomáha fakt, ak mnoho mladých vyrastá v rodinách, kde toto prekonávanie a odriekavanie viedlo skôr k trpkosti a rozvodu, ako k zhode a prehĺbeniu vzťahu. Podľa mňa sa potom, pochopiteľne, manželstva boja.

Existujú nejaké zásady, ktorých by sa mladý človek mal držať pred nadviazaním hlbšieho vzťahu?

Neviem. Čím väčšmi nad tým premýšlam, a rozmyšľam nad tým dosť veľa, tým menej vidím akékoľvek pravidlá alebo recepty na hľadanie správneho partnera. Asi je dobré hneď na začiatku vzťahu overiť si, či sa vaše ciele dajú zladiť. Schválne nehovorím, že tie ciele majú byť rovnaké, skôr, či sú kompatibilné. Niekomu, kto chce cestovať a poznávať svet, sa bude ťažko žiť s osobou, ktorá má predstavu života v domčeku na lazoch a pestovaním permakultúry. Na druhej strane láska vie robiť zázraky. Takže naozaj neviem. Možno je to všetko oveľa jednoduchšie. Možno si stačí všimnúť, či si vieme úprimne povedať tieto zázračné slovička: prosím, ďakujem, prepáč.

NA SLOVENSKU NAJVIAC ŽIJÚ V KOHABITÁCII
ROZVEDENÍ, RESP. SLOBODNÍ S ROZVEDENÝMI

Foto: www.kaboompics.com

TÉMA

KOHABITÁCIE OČAMI DEMOGRAFA

Karol Pastor

Slovo „kohabitácia“ môže mať viacero významov, vždy však ide o nejaké spolužitie (na jednom mieste). Dnes však toto slovo nadobudlo špecifický význam: v demografii i v spoločenských vedách sa pod kohabitáciou rozumie spoločné bývanie nezosobášených sexuálnych partnerov. Teda vzťah „druh a družka“, „faktické manželstvo“ (nepresne, pretože o žiadne manželstvo nejde)

alebo ľudovo „manželstvo na skúšku“ (nepresne, pretože oni na manželstvo možno ani nepomýšľajú), či žitie „na divoko“. Česky tiež „nesezdané soužití“, anglicky „consensual union“. Kohabitácie v nejakej forme existovali aj v minulosti, avšak vždy len ako marginálny jav. Aby dvaja mladí ľudia spolu žili v jednej domácnosti ešte pred svadbou, sa pred 50-60 rokmi považovalo v civilizovanom svete za vrcholne nezodpovedné. Dnes podaktorí považujú za nezodpovedné túto fázu spoločného života vynechať. Ukážeme, ako sa mýlia.

Rôzne typy kohabitácií

Existuje niekoľko typov kohabitácií, ktoré majú rôzne sociologické funkcie. Prvým sú predmanželské kohabitácie ako príprava na manželstvo. On a ona plánujú, že sa v budúcnosti zoberú, ale keďže ešte nechcú deti a nevidia dôvod, prečo čakať so sexom, žijú spolu „na skúšku“.

Ak sa náhodou dieťa počne, spravidla sa vezmú. Druhým spôsobom je kohabitácia ako alternatíva manželstva. On a ona žijú ako manželia, prípadne majú spolu aj deti, ale manželstvo považujú za zbytočnú formalitu. Možno, že jeden z nich je formálne v inom manželstve, ale nechce sa mu rozvíeť (napr. kvôli finančným či právnym výhodám). Tretí typ je po-manželská (postmaritálna) kohabitácia ako nový pokus o partnerský vzťah, tentoraz už neformálny. Napokon štvrtým spôsobom spolužitia je dočasná kohabitácia ako alternatíva samoty, resp. akýsi prechod medzi promiskuitou a trvalým vzťahom. Partneri ani neplánujú trvalé spolužitie, počítajú s tým, že napr. po promócií všetko skončí. Pravda, existujú aj ďalšie formy. Kohabitácia nemusí byť výsledkom rovnocennej dohody a slobodného rozhodnutia. Ak mladí kohabitujú príliš dlho, spravidla jeden by aj chcel, aby sa zobrali, ale druhý nie. Manželstvo viac chráni ženu, preto si sobáš viac želá žena. Muž si zvykol na pohodlie bez zodpovednosti a nechce sa mu. Ak je to naopak, t.j. muž chce ale žena nie, tak asi preto, že žena čaká na lepšiu partiu. Možno preto, že zarába viac ako muž, ako vysvetľuje Hamplová (2002).

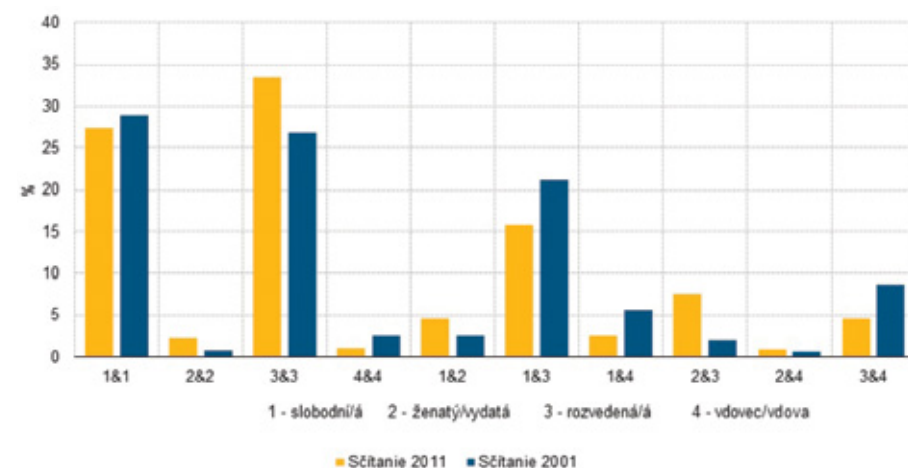
Koľko párov žije v kohabitáciách

Pretože kohabitácia je neformálne spolužitie a má viacero foriem, ťažko sa štatisticky zisťuje. Ako-tak spoľahlivé údaje máme iba o kohabitáciách druhého typu, ktoré ŠÚ SR získava zo sčítania obyvateľstva a označuje ako „faktické manželstvá“. V roku 1991 ich na

Slovensku bolo 20,9-tisíc, roku 2001 už 30,5-tisíc a roku 2011 až 90-tisíc. Napriek výraznému nárastu za posledných 20 rokov je to v porovnaní s celkovým počtom manželstiev stále relatívne malý počet dvojíc (asi 5%). Podobná situácia môže byť aj v iných krajinách strednej a východnej Európy. Západná Európa je v demografickom vývoji asi o jednu generáciu pred nami, podľa nej môžeme usudzovať, kam až dospeje vývoj aj u nás. Podľa všetkého najviac kohabitácií sa vyskytuje v Škandinávii a vo Francúzsku, kde asi štvrtinu „úplných rodín“ tvoria kohabitácie. Ako to vyzerá v iných krajinách? Vzhľadom na rozdielne kultúry, iné zvyky, inú legislatívu, inú metodiku zberu dát, je solídne medzinárodné porovnanie prakticky nemožné. Pomocnými indikátormi výskytu kohabitácií by mohol byť podiel detí narodených mimo manželstva, ktorý dosť dobre koreluje s evidovanými kohabitáciami, zistenými zo sčítania obyvateľstva. Zo súčasných údajov o sobášnosti vyplýva, že asi jedna tretina mladých Európanov do manželstva nikdy nevstúpi. Manželstvo síce stále zostáva dominantnou rodinnou formou, no kohabitácií pribúda a pribúda aj počet osamelých.

Kto žije v kohabitácii

Podľa rodinného stavu, ako vidno z grafu, na Slovensku takto žijú slobodní, ženatí/vydaté, rozvedení i ovdovení, pričom najviac tak žijú rozvedení. Častá je aj kombinácia rozvedený partner so slobodným.

Mládek a Širočková (2004) a potom Džambazovič a Šprocha (2017) podrobnejšie analyzovali kohabitácie na Slovensku podľa ďalších znakov. V porovnaní s celkovou štruktúrou obyvateľstva Slovenska, omnoho častejšie než by sa očakávalo, kohabitujú ľudia s nízkym vzdelaním, bez vyznania alebo s neudaným vyznaním, rómskej národnosti. Kohabitácie sú teda typické pre nižšie sociálne vrstvy. Podobné výsledky sa zistili aj v Česku a Maďarsku. Platí to i pre mnohé iné štáty, čo je istým prekvapením, keďže priekopníkmi nových mravov v západoeurópskych krajinách boli spočiatku najmä študenti a intelektuáli. Podľa výskumov Patricka Fagana medzi kohabitujúcimi pármami v USA sa častejšie nachádzajú ľudia s nižšími príjmami, vyššou nezamestnanosťou, vyššou mierou chudoby, nižším ukončeným vzdelaním, nižšou návštevnosťou bohoslužieb. Súvislosť je zrejme obojsmerná: kohabitanti dosahujú nižší sociálny

status a naopak, ľudia s nižším sociálnym statusom uzavrujú manželstvo s menšou pravdepodobnosťou.

Prečo kohabitácií pribúda

Hlavnou príčinou ich radikálneho nárastu je sexuálna príťažlivosť medzi mužom a ženou (bez ktorej by ľudstvo vymrelo) a oddelenie plodnosti od sexuality, ktoré umožňuje moderná hormonálna antikoncepcia. Preto masové rozšírenie antikoncepcnej pilulky v 60. rokoch 20. storočia (na Západe, u nás a inde na Východe v 90. rokoch) automaticky viedlo k oslabeniu manželstva ako inštitúcie, k poklesu sobášnosti a nárastu rozvodovosti a počtu kohabitácií.

Pôvodným cieľom hormonálnej antikoncepcie mala byť pomoc viacdetným manželom, no rýchlo sa ukázalo, že ju možno využiť aj inak. Rozšírenie antikoncepcie postupne spustilo mnoho ďalších revolučných

zmien, ktoré si vyslúžili pomenovanie Druhá demografická revolúcia (Druhý demografický prechod alebo „tranzícia“). Jej hlavným znakom je pokles pôrodnosti pod záchovnú úroveň, rozpad rodiny a nárast individualizmu. Treba povedať, že tento vývoj sa dal predvídať, a encyklika pápeža Pavla VI. Humanae vitae (čl. 17) ho aj predvídala. Druhá demografická revolúcia má množstvo demografických, spoločenských, zdravotných a politických dôsledkov, ktoré ťažko možno považovať za pozitívne, no sú aj také, ktoré vyzerajú prítazlivo: viac priestoru pre sebarealizáciu jednotlivca a osobnú slobodu, zvýšenie životnej úrovne a sexuálna voľnosť.

Niektorí autori súdia, že jednou z hlavných príčin nárastu kohabitácií je predchádzajúca sekularizácia. Áno, religiozita pôsobí ako brzda, no je dost empirických dôkazov potvrdzujúcich, že odklon od náboženstva prišiel až po udomácnení nového správania. Iní autori pripisujú nárast kohabitácií väčšej emancipácii žien. Keďže bezdetné ženy sú ekonomicky nezávislejšie, vďaka hormonálnej antikoncepcii ubudol ďalší dôvod ponáhľať sa do manželstva.

K príklonu ku kohabitáciám na Slovensku prispeli aj ekonomické šoky a necitlivé protirodinné opatrenia 90. rokov. Zrušenie hromadnej bytovej výstavby a mladomanželských pôžičiek, nevydarená reforma rodinných prídavkov z r. 1993, liberalizácia cien spotrebného tovaru, nezáujem politických elít o rodiny s deťmi, to všetko viedlo mladých k odkladaniu sobáša na neskôr, prípadne

na nikdy. Niektorí sociológovia to vítali, vraj mladí budú vstupovať do manželstva lepšie pripravení, čo by malo viesť k zníženiu rozvodovosti, v skutočnosti opak sa stal pravdou.

Kohabitácia, manželstvo a stabilita vzťahu

Kohabitácia je zámerne provizórny vzťah, preto nikoho neprekvapuje, že má menšiu stabilitu ako manželstvo. No platí omnoho viac. Americkí sociológovia, ktorí sa venujú skúmaniu kohabitácií dlhodobo a majú k dispozícii ďaleko väčší súbor dát ako iní, znova a znova prichádzajú k záverom, ktoré sú v rozpore so všeobecne rozšírenou mienkou. Potvrdzuje sa, že manželstvá vyskúšané v kohabitácii sú nestabilnejšie ako manželstvá, ktorým nepredchádzala kohabitácia. Preto prílišné odkladanie manželstva vôbec nemusí znižovať riziko rozvodu. Okrem toho predmanželské kohabitácie nezvyšujú kvalitu následného manželského vzťahu (pocit šťastia, vzájomnú komunikáciu, vernosť a pod.). Údaje z výskumov opakovane preukázali, že kohabitácie sú obzvlášť rizikové pre deti, ktoré v nich vyrastajú. Niet lepšej inštitúcie na ochranu detí ako harmonické manželstvo. To všetko by si mali uvedomovať najmä dievčatá, ktoré si chcú založiť rodinu. Ako vyplýva z výskumov sociológa profesora Jozefa Matulníka, ktorý sa venuje výskumom postojov k rodine a manželstvu na Slovensku, manželstvo ako inštitúcia si vo verejnej mienke stále udržiava svoju vážnosť. Zároveň

však prevláda permissívny postoj ku kohabitáciám, v zmysle - vraj je to dobrá príprava na manželstvo. Aj vďaka mylným informáciám v masmédiách si protirečivosť týchto postojov uvedomuje málokto. Výnimkou sú veriaci a respondenti z úplných rodín.

Na šírení kohabitácií sa podpisuje aj všeobecné nepochopenie toho, čo vlastne je manželstvo. Ani odborníci nie sú v tom zajedno. Na verejnosti sa môžeme stretnúť s dvoma koncepciami. Podľa prvej a základnej je manželstvo prirodzená inštitúcia na ochranu ľudskej reprodukcie. Celoživotné spoločenstvo (i keď realita môže byť aj iná) má slúžiť dobru oboch manželov a ich detí, a z toho dôvodu je spojené i s nejakými záväzkami. Takto bolo chápané počas celých našich dejín, preto môžeme hovoriť o prirodzenom, tradičnom, historickom ponímaní. Podľa Komunistického manifestu (1848) je toto ponímanie buržoázne. Ako Marx a Engels (1848) sľubujú, buržoázne manželstvo zanikne spolu s kapitálom a náboženstvom. Podľa druhej koncepcie, ktorú presadzuje aj Komunistický manifest, manželstvo je emocionálny (intímny, sexuálny) vzťah, ktorý má oficiálne uznanie. Po roku 2000 sa toto marxistické ponímanie dočkalo svojho oficiálneho znovuzrodenia, keď v jeho duchu mnohé západoeurópske štáty zmenili svoje rodinné právo. Vlastne zmenili definíciu manželstva. Podľa tejto koncepcie manželstvo je „papier na sex“, a mnohí mladí si povedali: my na to papier nepotrebujeme.

Kohabitácie a populačný vývoj

Keď sa kohabitácie stali bežným javom, spoločnosť začala akceptovať aj deti narodené takýmto párom. Tehotenstvo partnerky prestalo byť dôvodom na urýchľovanie sobáša. Preto klesol podiel tehotných neviest a vzrástol podiel detí narodených nevydatým ženám. Podľa holandského demografa van de Kaa „vysoký podiel mimomanželsky narodených je dôsledkom dostupnosti takmer dokonalej antikoncepcie“.

Deti narodené mimo manželstva

Nárast počtu mimomanželsky narodených detí v čase nedostatočnej pôrodnosti priviedol mnohých k názoru, že manželstvo už dohralo svoju rolu a náš demografický vývoj by mohli zachrániť deti narodené mimo manželstva. To je však chybná úvaha. Všetky relevantné demografické analýzy potvrdzujú, že pokles pôrodnosti na Slovensku za posledných 30 rokov je spôsobený poklesom podielu vydatých žien, čiže poklesom sobášnosti. Vydaté ženy majú totiž v priemere podstatne viac detí ako nevydaté v tom istom veku, ibaže je ich menej ako prv. Možno teda uzavrieť: Pokles pôrodnosti je dôsledkom poklesu sobášnosti, resp. nárastu kohabitácií. Kohabitácie teda náš populačný vývoj nezachránia.

(Autor je sociológ a demograf)

TÉMA

ŽELÁME SI VIAC OTVORENÝCH DVERÍ

Danka Jacečková

Povedzme si to úprimne – oblasť ochrany života nie je plná senzácií, zábavy a tém, o ktoré sa médiá bijú. Je to zväčša mravčia práca na kampaniach a projektoch, ktoré sa často stretávajú s nepochopením, občas dokonca s odporom zo strany rôznych prúdov občianskej spoločnosti. Tí, ktorí otvorene zastávajú názor, že ľudský život je hodný ochrany a úcty od momentu počatia, dostávajú nálepku konzervatívcov, náboženstvom motivovaných zaslepencov, a stretávajú sa aj s omnoho horšími označeniami. Komunikovať smerom k verejnosti a vysvetľovať, že človek je človekom už od počatia, čo je aj vedecky podložený fakt, naozaj nie je jednoduché. Akosi prirodzene sa s týmto postojom stotožňujú ľudia, ktorí sú veriaci a úcta k životu tvorí jadro ich vnútorného presvedčenia, avšak pribúda aj tých, ktorí sa nehliasia k žiadnemu náboženstvu, a predsa im logika a nevyvrátiteľné fakty o vývoji ešte nenarodeného dieťaťa hovoria, že jeho život sa začína dávno predtým, ako uzrie svetlo tohto sveta. Aj takýchto ľudí má Fórum života medzi svojimi priaznivcami, podporovateľmi

a dobrovoľníkmi. Svedčia o tom, že úcta k životu, solidarita s tými najbezbrannejšími a viera v obyčajné dobro je čosi úplne normálne a prirodzené, bez ohľadu na vierovyznanie.

V rámci komunikácie a vzťahov s verejnosťou naše občianske združenie často zápasí. O srdcia jednotlivcov, ale omnoho viac o srdce spoločnosti ako celku. Tam, kde je to čo len trochu možné, volíme osobný kontakt – prednášame na školách, vysvetľujeme na letných festivaloch, organizujeme diskusné fóra s odborníkmi na citlivé témy, konferencie, prechádzame sa po uliciach v rámci Dňa počatého dieťaťa s bielou stužkou na odev s informačnými materiálmi v ruke a ochotou porozprávať sa s každým, kto prejaví záujem dozvedieť sa viac o témach ochrany života. Pretože dôvodom je často to, že ľudia sa bežne nemajú čas nad nimi podrobne zamýšľať. Viacerí uvítajú príležitosť zastaviť sa, podebatovať a napokon možno zistia, že vo svojej najvnútornejšej podstate sú tiež pro-life. Samozrejme, nie vždy máme kapacitu na priamy osobný kontakt, preto fungujeme na našich internetových stránkach, sociálnych sieťach, prostredníctvom informačných e-mailov, aj prostredníctvom časopisu Fórum života, ktorý práve držíte v rukách. Toto všetko sú naše vlastné komunikačné kanály, cez ktoré podrobne informujeme o všetkých kampaniach a projektoch, ktoré robíme, a nie je ich málo.

Osobitnou, a žiada sa podotknúť, že do veľkej miery boľavou kapitolou, sú médiá. Tie majú obrovské možnosti vplyvať na občiansku spoločnosť a formovať jej mienku smerom k solidarite a hodnotám.

LEN VÝNIMOČNE SA NÁM PODARÍ NIEKTORÉ PRO-LIFE TÉMY DOSTAŤ AJ DO VEREJNOPRÁVNEJ TELEVÍZIE A ROZHLASU.

No pre mnohé z nich je téma ochrany života nielen nezaujímavá, ale často dokonca nepríjemná a zatvárajú pred ňou dvere. A to napriek tomu, že Fórum života a jeho členské a partnerské organizácie v tejto oblasti nielen teoretizujú, ale majú aj bezprostredné úspešné a hmatateľné výsledky na poli konkrétnej pomoci ľuďom v krízových situáciách. I tu však existuje mediálny prúd, ktorý sa tomuto negatívnemu trendu vyhýba. Statočne nám pri našich aktivitách a kampaniach sekundujú kresťanské a ďalšie hodnotovo orientované médiá, pre ktoré je spolupráca na kampaniach Fórum života tou najprirodzenejšou cestou ako dobré úmysly a projekty predostrieť verejnosti. Vnímame to pri každej väčšej alebo menšej kampani, pri ktorých nám už celé roky podávajú pomocnú ruku v našej službe. Takto spolupracujeme s Tlačovou kanceláriou Konferencie biskupov Slovenska, s Rádiom Lumen, s Televíziou Lux, našimi dlhodobými mediálnymi partnermi sú časopisy Slovo+, Slovo pre gréckokatolíkov, Vox, Miriam, Naša Žilinská diecéza, internetový konzervatívny

denník Postoj, webové portály Výveska.sk, Bezhraničná.sk, ZaStolom.sk, MojaKomunita.sk, desiatky farských a diecéznych periodík a občasníkov. Túto spoluprácu si veľmi vážime a veríme, že sa bude aj naďalej rozvíjať. Občas sa objavia aj lastovičky z úplne civilného mediálneho prostredia, napríklad v podobe siete regionálnych novín pod značkou RegionPRESS, mestské televízie napríklad v Hlohovci, Michalovciach, Žiari nad Hronom, a veľmi výnimočne sa nám podarí niektoré pro-life témy dostať aj do verejnoprávnej televízie a rozhlasu, či do tlačových agentúr (dokonca aj zahraničných). Veľkí komerční hráči na mediálnom poli záujem neprejavujú takmer vôbec. Ak by oddelenie komunikácie a vzťahov s verejnosťou vo Fóre života malo mať na sklonku roka 2018 nejaké pranie do toho ďalšieho nového, bolo by to asi viac otvorených dverí - do médií a cez ne do ľudských srdc. Zroveň ďakujeme všetkým, ktorí pre nás tie otvorené dvere už dávno majú.

(Autorka pracuje v oddelení pre PR a médiá FŽ)

ZO ZÁPISNÍKA

Anna Záborská,
europoslankyňa

ČOSI MA VYRUŠILO...

Už len pol roka chýba do skončenia volebného obdobia Európskeho parlamentu a to znamená, že máme ako poslanci na stole množstvo legislatívnych návrhov, ktoré by sme ešte mali stihnúť prerokovať. K tým najdôležitejším patria návrhy na rozpočet EÚ pre budúci rok a návrh finančného rámca na roky 2021-2027. Platí totiž, že Únia môže robiť len to, na čo jej vlády členských štátov a spoločný parlament schvália peniaze.

Z tohto pracovného kolotoča ma však vytrhla správa o tom, že čínsky vedec Che Ťien-kchuej upravil gén jednovaječných dvojčiat, ktoré sa narodili páru nakazenému vírusom HIV po umelom oplodnení. Na dve dievčatká sa vďaka tomu zákroku vírus nepreniesol a narodili sa zdravé. Lenže zároveň sa tým potvrdili najhoršie obavy tých, ktorí roky volajú po zákaze experimentov na ľudských embryách: nové medicínske technológie nie sú pod kontrolou a snaha o prvenstvo, uznanie a patenty je vo vedeckej komunite silnejšia než etické princípy.

Možno si poviete, prečo je to taký problém, predsa sa tým predišlo vážnej chorobe. Ako pre britskú televíziu BBC vysvetlil profesor Julian Savulescu,

Foto: SME - Gabriel Kuchta

expert na etiku z Oxfordskej univerzity, je to obludný experiment. „Samotné editovanie génov sa stále spája s neželanými mutáciami a môže spôsobiť genetické problémy už v prvých rokoch života, ale aj neskôr, vrátane rozvinutia rakoviny. Tento experiment vystavuje zdravé normálne deti rizikám génových úprav bez toho, aby z nich bol nejaký skutočne nevyhnutný úžitok.“

A práve v tom tkvie najväčšie nebezpečenstvo. Ak je totiž technicky možné upraviť gén dieťaťa tak, aby nedostalo dedičnú chorobu, potom je určite možné zmeniť tým istým spôsobom napríklad aj farbu očí, vlasov, tvar nosa – vlastne ktorúkoľvek vlastnosť zakódovanú v génoch nového ľudského života od momentu jeho počatia. Kliniky, ktoré dnes poskytujú služby umelého oplodnenia, možno už čoskoro začnú ponúkať aj katalógy, aby si budúci rodičia za príplatok mohli vybrať, ako má ich dieťa vyzeráť. Že to dnes zákon zakazuje? Ani čínsky zákon nedovoľuje robiť vedcom také experimenty na ľuďoch, ako robil profesor Ťien-kchuej, no zabrániť tomu nedokázal.

Keď sa budeme pripravovať na vianočný sviatok príchodu Dieťaťa Ježiša, myslíme aj na to, že každé dieťa je ten najvzácnejší Boží dar. Hovorme o tom, že naša spoločnosť sa musí znovu naučiť tento dar prijímať. S vďačnosťou, bez výhrad a reklamácií. Prajem vám všetkým milostiplné a požehnané vianočné sviatky!

KONKRÉTNÁ POMOC

JESEŇ V PORADNI ALEXIS

Petra Badániová

V poradni máme za sebou mimoriadne rušný rok. Od januára sme sa venovali už takmer dvesto ženám, čo je za deväť rokov fungovania poradne rekordne vysoké číslo. Navyše sme veľké množstvo času a energie venovali písaniu väčšieho projektu na pomoc ženám zaskočeným neplánovaným tehotenstvom.

Našťastie, žiadosť o finančný príspevok bola úspešná a v súčasnosti sa už

Foto: www.pexels.com

pripravujeme na jeho spustenie. Keďže nám počty prípadov rastú, tešíme sa, že v rámci projektu budeme môcť prijať do poradne novú kolegyňu na čiastočný úväzok. Pri mnohých prípadoch sa stretávame práve s nosnou témou tohto čísla – časopisu úskaliami vzťahov, kde síce partneri predpokladajú spoločnú budúcnosť, no záväzku sa aspoň jeden z nich vyhýba. Spoločné dieťa je samozrejme tiež trvalým záväzkom

a prepojením so životom toho druhého, preto je neplánované tehotenstvo pre nich vážnym problémom. Obzvlášť ťažké sú situácie, keď sa partneri nikdy nerozprávali, ako by takúto situáciu riešili, ak by nastala. Mamička sa tehotenstvu poteší, očakáva, že priateľova reakcia bude, že ju požiada o ruku... On zas berie ako samozrejmosť, že tehotenstvo si partnerka „nejako vyrieši“, ved' sa predsa ešte nedohodli, že už prišiel ten správny čas mať dieťa. Neraz sme zažili, že sa na nás obrátila žena, ktorú počas tehotenstva opustil dlhodobý partner, lebo sa vraj na dieťa ešte necíti. Pod dojmom takejto „hrozby“ akoby ani láska k partnerke nebola dostatočným dôvodom zostať. Stáva sa to dokonca aj v prípadoch, keď

dieťa plánované bolo. Partner si zrejme v plnej miere závažnosť tohto rozhodnutia neuvedomil - kým už dieťa nebolo na ceste a všetky „komplikácie“ života s ním sa nezačali javiť ako hmatateľne reálne. A ak vzťahu chýba nastavenie, že „na všetko, čo život priniesie, sme tu už navždy dvaja“, sotva mu niečo zabráni odísť zo vzťahu definitívne.

(Autorka je psychologička Poradne Alexis)

ZO ZÁPISNÍKA

Branislav Škripek,
europoslanec

ZAMEDZILI SME PREDAJU DROG

Som otcom troch synov a záleží mi na tom, aby naše deti mohli vyrastať v bezpečnom prostredí. Mladí ľudia veľmi rýchlo podliehajú drogovému šialenstvu a tým si premárnia svoje životy. Vo výbore EP LIBE, ktorého som členom, sme rokovali o správe, ktorá dve nebezpečné syntetické drogy - metoxyacetylfontanyl a cyklopropylfontanyl - zaradila na zoznam kontrolovaných látok. Túto správu neskôr schválilo aj plénum EP.

V spolupráci s poslancami NR SR Marekom Krajčím a Annou Verešovou sa nám podarilo do niekoľkých dní po hlasovaní v EP zakázať tieto látky aj na Slovensku. V praxi to bude znamenať, že členské štáty EÚ sú povinné implementovať zakázanie týchto látok v národných legislatívach, čo pomôže v medzinárodnom boji proti týmto drogám. Bol by nezmysel, ak by sa zakázali v jednej krajine a z druhej by si ich mladí nechávali posielat'. Obe látky sú silno návykové a so smrtiacim účinkom aj pre ľudí, ktorí náhodne prídu do kontaktu s nimi. Som preto rád, že sme takto mohli spoločne zamedziť predaju týchto drog. Nemám

Foto: archív B. Škripeka

však len potešiteľné správy z EP. V ďalšom výbore - FEMM - sme opäť diskutovali o Istanbulskej dohovore (ID). Rokovanie prebiehalo za zatvorenými dverami a zúčastnili sa ho členovia výboru GREVIO, čo je orgán, ktorý analyzuje a vyhodnocuje implementovanie Dohovoru do praxe v jednotlivých štátoch. Keď rojukeme o ID, zaráža ma, že neexistuje zhoda v základnej veci – v definícii rodu a v príčinách vzniku násilia. K Dohovoru sa jasne vyjadril aj ústavný súd v Bulharsku, ktorý vyhlásil, že ID je v rozpore s ich ústavou. V rámci diskusie som upozornil, že som samozrejme proti násiliu na ženách, ale násilie sa pácha aj na mužoch, deťoch, starých ľuďoch, kresťanoch. Budeme ku každému vytvárať medzinárodný dohovor?

A ešte perlička z výboru LIBE, kde sme riešili intersexuálnych ľudí. Sú to ľudia, ktorí sa narodili s nejednoznačnými pohlavnými orgánmi. Súčasná medicína však vie vo väčšine prípadov účinne pomôcť. Skutočne si nemyslím, že o tomto majú rokovať politici a o tom sa majú písať dokumenty v EP. Ide o medicínsku otázku, o ktorej by mali diskutovať lekári na odborných seminároch. A nemalo by sa riešiť to, ako ich zaradiť na zoznam „nových adeptov“ na ľudské práva.

KONKRÉTNÁ POMOC

ZACHRAŇUJEME ŽIVOTY A MENÍME SRDCIA

Mária Demeterová

Svätý Mikuláš klopal 6. decembra na dvere projektu Zachráňme životy už jedenásty raz. Čo bolo najcharakteristickejšie pre uplynulý rok a v čom tento projekt napredoval? Predovšetkým užšia spolupráca s Poradňou Alexis pri hľadaní akceptovateľného riešenia pre klientky, ktoré by ich posunulo dopredu. Užitočná bola aj spolupráca s centrami Femina v Leviciach a v Prešove. Pripravujeme teraz aj zriadenie nového centra v Snine. Nadalej rozvíjame spoluprácu s 37 poskytovateľmi pomoci a do niektorých prípadov sme zapojili aj 3-4 organizácie. Najčastejšie sme riešili prípady žien a rodín v ťažkej sociálnej situácii, tehotných žien bez strechy nad hlavou, bez podpory rodiny, partnera, prípady týrania a tiež násilia, pre ktoré interrupcia nebola akceptovateľná alebo z časových dôvodov možná. Niektoré matky sa rozhodli dať život dieťaťu po dobrých skúsenostiach z poradenstva a konkrétnej pomoci ľudí s dobrým srdcom. Z 18 bábätiel, ktoré sa v roku 2018 narodili, dali mamičky na adopciu dve. Ostatné žijú v rodine, často aj s viacerými súrodencami. Sme s nimi v kontakte aj po skončení v projekte, nikdy ich nenecháme bez riešenia. Ani jedna z mám nelutovala, že sa rozhodla dať život

svojmu dieťaťu. Najmladší člen rodiny je často akýmsi slniečkom, ktoré dodáva energiu rodine aj v ťažkej situácii. V tomto roku sa rozvinula aj práca na aktualizácii a zjednodušení centrálného informačného miesta projektu – našej internetovej stránky, a pravidelné informovanie o dianí v projekte na facebooku Fóra života. Usilujeme sa ešte pohotovejšie reagovať. Vzrástol počet pravidelných darcov, ale aj ďalších ľudí ochotných pomôcť. Ľudia pochopili, že pravidelná pomoc je najúčinnnejšia. Za ostatné mesiace boli niektoré dary až nad očakávanie vysoké. Každý mesiac sme tak mohli mať v našom systéme priemerne 16 príjemkýň pomoci. Celkovo ste v roku 2018 zatiaľ darovali 51 280,85 eur. Spoločne sme pomáhali ženám, ktoré mali jedno spoločné: bez pomoci by to ťažko zvládli. Symbolom jedenástročného úspešného projektu je záchranné koleso, ktoré môže ženám v ťažkej životnej situácii podať každú. Vianočný čas sa na to priam ponúka. Vďaka za každý váš dar. Informácie nájdete na internetovej stránke www.zachranmezivoty.sk.

(Autorka je koordinátorka projektu Zachráňme životy)

MALEMU ROBKOVÍ SA
VÝBORNE DARÍ.

Foto: archív ZZ

SPRÁVY ZO SVETA

Andrej Števko

ÍRSKO

Podľa najnovšieho online prieskumu medzi lekármi v Írsku, združenými v írskej Komore všeobecných lekárov, odmietajú až dve tretiny týchto lekárov podieľať sa na interrupciách. Celkovo sa do prieskumu zapojilo 3500 respondentov, z ktorých 43% sa vyjadrilo, že nechcú mať podiel na umelých potratoch, no odporúčali by dotyčnú ženu k inému lekárovi, 32% zúčastnených lekárov neodmieta účasť na interrupciách a 25% opýtaných odmieta nielen vykonávanie potratu, ale aj posielanie ženy k inému lekárovi. V Írsku sa po prijatí zákona liberalizujúceho interrupcie vytvorila v radoch lekárov opozícia voči týmto praktikám. Ministerstvo zdravotníctva ju však absolútne ignoruje. Minister Simon Harris sa snaží presadiť čo najširšiu legalizáciu potratov v krajine a odmieta akékoľvek námietky lekárov. Tí sa aj prostredníctvom petície usilovali dosiahnuť, aby nemuseli posilať ženy k iným lekárom, ak sami vykonávanie potratov odmietajú. Zatiaľ sú však bez úspechu.

<https://www.lifeneews.com>

TALIANSKO

Pápež František odsúžil pri príležitosti sviatku Pamiatky zosnulých svätú omšu na rímskom cintoríne Laurentino, ktorý je zároveň jediným miestom v talianskej metropole, kde sú pochované aj nenarodené deti. Ako informoval miestny kňaz Claudio Palma pre Rádio Vatikán, Svätý Otec si úmyselne vybral toto miesto, aby podčiarkol hodnotu každého, aj nenarodeného ľudského života. Na cintoríne sa nachádza špeciálne miesto odpočinku nenarodených, nazvané Anjelská záhrada.

<http://www.hli.org.pl>

BELGICKO

Traja belgickí lekári stoja pred súdom kvôli zneužitiu zákona o eutanázii. Ešte v roku 2010 aplikovali pacientke Tine Nys, u ktorej bolo podozrenie na ťažkú formu autizmu, smrtiacu injekciu. Mala ich o to požiadať samotná postihnutá, pričom vraj uvádzala, že jej ochorenie je „neznesiteľné a neliečiteľné.“ Rodina však obviňuje zdravotníkov zo závažného zlyhania, keďže Tine Nys podľa nich autizmom netrpela a jej ťažkosti mohli

byť spôsobené veľmi silným syndrómom zlomeného srdca, pretože krátko predtým zažila rozchod. Podľa vyjadrenia rodinných príslušníkov nebola ani nikdy liečená na autizmus, preto sa nedá povedať, že jej choroba bola neliečiteľná. Lekári tak podľa obžaloby namiesto liečenia hľadali cestu k eutanázii. Belgicko legalizovalo eutanázie v roku 2002 a odvtedy sa už objavilo viacero kontroverzných prípadov, v ktorých pacient nevyslovil jasný súhlas, no napriek tomu mu boli podané smrtiace prostriedky.

<https://www.lifesitenews.com>

TAIWAN

Voliči ostrovného štátu rozhodovali v referende dňa 25. novembra o homosexuálnych manželstvách a začlenení náuky o právach LGBTI komunity do vzdelávacích osnov v školách. Väčšina hlasujúcich sa vyslovila proti týmto návrhom. Referendum nasledovalo po májovom rozhodnutí Najvyššieho súdu Taiwanu, ktorý označil odmietanie legalizácie rovnakopohlavných manželstiev za neústavné. Výsledok referenda vyvolal prekvapenie v radoch zástancov zväzkov ľudí rovnakého pohlavia, s kritikou prišla okrem iných aj Amnesty International. Jasnú pozíciu za ochranu tradičnej rodiny vyjadrila pred plebiscitom len Katolícka cirkev v krajine, naproti tomu niektoré menšie kresťanské spoločenstvá sa k otázke postavili neutrálne a v zopár prípadoch aj kladne. Z dôvodu predošlého rozhodnutia

Najvyššieho súdu je nepravdepodobné, že by výsledok ľudového hlasovania stačil na zastavenie procesu legalizácie manželstiev homosexuálov v krajine.

<https://www.lifesitenews.com>

ANDORRA

Malé pyrenejské kniežatstvo sa môže dostať do problémov pre návrh zákona, ktorý má legalizovať interrupcie. Andorra je jedným z posledných štátov v Európe, kde je ustanovená ochrana života od počatia a potrat absolútne zakázaný. Pokiaľ by došlo k schváleniu liberálnej legislatívy, biskup diecézy Urgell Joan Enric Vives Sisilia, ktorý je formálne jednou z dvoch hláv štátu (popri francúzskom prezidentovi Macronovi), je pripravený abdikovať, čo by spôsobilo ústavnú krízu. To potvrdil aj andorrský minister vnútra, ktorý informoval o nedeliteľnosti hlavy Andorry. V prípade odstúpenia biskupa Sisiliu by teda musel abdikovať aj francúzsky prezident. Biskup čelí v súčasnosti nátlaku zo strany propotratových aktivistov, ktorí sa snažia presvedčiť spoločnosť, že ho možno pri legislatívnom procese obísť, pričom následne by stačil súhlas francúzskeho prezidenta s novou úpravou. Podobným spôsobom postupovala Andorra v 90. rokoch pri uzákonení rozvodov. Pápež František varoval kniežatstvo pred legalizáciou potratov a vyzval tamojších politikov na ochranu ľudského života od počatia.

<http://hli.org.pl>

OZNAMY

Vážení odberatelia a čitatelia nášho Fóra života!

Dňom 25. mája 2018 nadobudlo platnosť Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/679 o ochrane fyzických osôb pri spracovaní osobných údajov a o voľnom pohybe takýchto údajov, známe ako GDPR.

Naša organizácia Fórum života, o.z. so sídlom Heydukova 14, 811 08 Bratislava, má na ochranu vašich osobných údajov spracovanú Organizačnú smernicu pre spracovanie a ochranu osobných údajov. Vaše osobné údaje sme získali z vami vyplneného formulára na objednanie nášho časopisu Fórum života, na ktorý účel, t.j. distribúciu časopisu, budú tieto údaje nami použité. Rozsah, spôsob a cieľ spracovania osobných údajov čitateľov a odberateľov časopisu Fórum života sme konkrétnejšie spracovali v priloženej Organizačnej smernici. Oboznámte sa, prosím, s Organizačnou smernicou (aktualizovanou pre čitateľov a odberateľov Fórum života), uverejnenou nižšie, ako aj s kompletnou Organizačnou smernicou na internetovej stránke Fórum života. V prípade nejasností sa na nás môžete obrátiť listom na adresu: Heydukova 14, 811 08 Bratislava, resp. mailom na: gdpr@forumzivota.sk

Ak s touto Organizačnou smernicou súhlasíte, [nemusíte nás kontaktovať](#).

Organizačná smernica pre odberateľov a čitateľov Fórum života

Všeobecné ustanovenia

1. Vo vzťahu k vašim osobným údajom bude naša organizácia v pozícii Prevádzkovateľa. Osobné údaje sa spracovávajú podľa zákona č. 18/2018 Z.z. o ochrane osobných údajov, ako aj podľa Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/679 o ochrane fyzických osôb pri spracovaní osobných údajov a o voľnom pohybe takýchto údajov.
2. Vy ako odberateľ a čitateľ ste vo vzťahu k našej organizácii pri spracovaní vašich osobných údajov v pozícii Dotknutej osoby.
3. Prevádzkovateľ spracúva vaše nasledujúce konkrétne osobné údaje/kategórie: meno,

priezvisko, titul, telefón, e-mailovú adresu, poštovú adresu.

4. Prevádzkovateľ odovzdáva vaše osobné údaje Distribútorovi Varínska tlačiareň, za účelom realizácie objednávky.
5. Distribútori sú vo vzťahu k vašim osobným údajom v pozícii Sprostredkovateľa. S každým z takýchto regionálnych distribútorov uzavrel Prevádzkovateľ písomnú dohodu. Na jej základe je Sprostredkovateľ povinný zachovávať zásadu dôverylosti a chrániť osobné údaje, ku ktorým má prístup vzhľadom na distribúciu časopisu.
6. Právnym účelom spracúvania vašich osobných údajov je realizácia vašej objednávky distribúciou časopisu Fórum života.
7. Udelením vášho súhlasu (za ktorý považuje náš právny poriadok aj mlčky udelený súhlas, t.j. ak nebudete pripomienkovať túto Organizačnú smernicu) sú splnené zákonné kritéria na naplnenie podmienky zákonnosti a opodstatnenosti spracúvania vašich osobných údajov.
8. Vaše osobné údaje budeme uchovávať počas obdobia zasielania časopisu a ďalšie 2 (dva) roky po ukončení jeho zasielania.

Ochrana osobných údajov Dotknutej osoby - odberateľa

1. Prevádzkovateľ zaviedol technické a organizačné prostriedky, ktoré sú nevyhnutné na vhodnú ochranu osobných údajov odberateľov a iných subjektov, ktorých údaje vlastní.
2. Vy ako Dotknutá osoba pri zadávaní objednávky ste povinný uviesť svoje osobné údaje, ktoré sú pravdivé, aktuálne a úplné. V prípade, že Fórum života objednávate ako dar pre ďalšiu osobu, ste povinný uviesť do objednávky pravdivé, aktuálne a úplné osobné údaje osoby, ktorej má byť časopis doručený.
3. Prevádzkovateľ nenesie zodpovednosť za to, ak Dotknutá osoba uviedla nesprávne, t.j. nepravdivé, neaktuálne resp. neúplné údaje.
4. Prevádzkovateľ využíva na distribúciu časopisu Fórum života prioritne služby

Slovenskej pošty, a.s. (aj prostredníctvom regionálnych distribútorov na prevzatie hromadnej zásielky). Zároveň vás informujeme, že vaše údaje neprenášame žiadnym iným príjemcom, ani sa neprenášajú mimo územia Európskej únie.

5. Prevádzkovateľ využíva služby takých distribútorov (sprostredkovateľov), ktorí sa zaväzujú, že pri výkone svojej úlohy budú chrániť osobné údaje Dotknutých osôb, pri zachovaní zásady dôverylosti.
6. Dotknutá osoba, ktorá odovzdala svoje osobné údaje, má právo žiadať Prevádzkovateľa, aby ju informoval o rozsahu a ciele spracovania jej osobných údajov. Žiadosť je potrebné vyhotoviť písomne, vlastnoručne ju podpísať a poslať ju na adresu sídla Prevádzkovateľa, prípadne ju naskenovať a poslať na elektronickú adresu Prevádzkovateľa.
7. Prevádzkovateľ je povinný na žiadosť odpovedať v lehote 1 (jedného) mesiaca od doručenia žiadosti o poskytnutie informácií. Okrem odpovede na žiadosť pošle Prevádzkovateľ aj 1 (jednu) kópiu údajov Dotknutej osoby, ktoré spracováva.
8. Dotknutá osoba, ktorá nedostane odpoveď na svoju žiadosť v lehote uvedenej v tejto Organizačnej smernici má právo obrátiť

sa na dozorný orgán: Úrad na ochranu osobných údajov so sťažnosťou.

9. Dotknutá osoba, ktorej údaje Prevádzkovateľ spracováva, má právo požiadať o opravu, aktualizáciu alebo odstránenie svojich osobných údajov a ak je to právne podložené, požiadať aj o obmedzenie spracovania alebo získavania svojich osobných údajov v štruktúrovanej forme (identifikátorom). Zároveň má právo odovzdať túto formu osobných údajov Sprostredkovateľovi, ktorého si sám vyberie. Tiež má právo kedykoľvek zrušiť svoj súhlas so spracúvaním a požiadať Prevádzkovateľa o odstránenie svojich údajov.
10. Okrem toho má Dotknutá osoba právo podať sťažnosť na spracúvanie svojich osobných údajov. Sťažnosť sa zasiela písomne na adresu sídla Prevádzkovateľa.
11. Prevádzkovateľ má právo aktualizovať túto Organizačnú smernicu. Zmenená smernica nadobúda platnosť svojím zverejnením na internetovej stránke Prevádzkovateľa: <http://www.forumzivota.sk>.
12. V otázkach, ktoré táto Smernica neupravuje, platia príslušné právne predpisy Slovenskej republiky, predovšetkým Zákon o ochrane osobných údajov a Občiansky zákonník.

POZNAČTE SI DO NOVÉHO KALENDÁRA

26. JANUÁR 2019 – snem a ples Fórum života v Rajeckých Tepliciach

22. A 23. MAREC 2019 – konferencia Vyber si život v Rajeckých Tepliciach

Fórum života, roč. 15, 3/2018
ISSN 2585-8750

Titulná snímka: www.pixabay.com

Vydáva 3x ročne Fórum života, o. z.,
Heydukova 14, 811 08 Bratislava,
tel. 0903 533 946

EV 2967/09

Šéfredaktor: Mária Raučinová

Tlač a distribúcia: Varínska tlačiareň
Grafické spracovanie: Lívia Halmkan
Náklad: 7000 ks (zdarma)

Ďakujeme autorom za poskytnutie textov a fotografií bez nároku na honorár.

Ďakujeme Vám

za dôveru, ktorú nám dávate,
za spoluprácu, ktorá nás zjednocuje,
za všetky aktivity v prospech ochrany života,
za duchovnú i finančnú podporu
našej organizácii,
za to, že nás denne motivujete
neúnavne kráčať ďalej.

Požehnané Vianoce
a šťastlivý rok 2019

vaše
Fórum života